

R
e
g
i
o
n
k
o
n
t
o
r

land-
bruk

**Lørenskog
Oslo
Rælingen**

2019

Innhold

<i>REGIONKONTOR LANDBRUK</i>	<i>4</i>
Ansatte i 2019	4
"ÅRET SOM HAR GÅTT"	5
ØKONOMI - uttredelesesprotokoll	8
LOV- OG PLANSAKER, OG OVERORDNA DOKUMENT	9
Landbrukslover og plan- og bygningslov, og LNF-forum.....	9
Kommuneplan og landbruksplan i Lørenskog.....	10
Planområder i Oslo	11
Kommuneplan og landbruksplan i Rælingen	11
Markaloven	13
Beredskapsplan for landbruk	13
Landbruksmeldingen	14
SKOGBRUKSFORVALTNINGEN	15
Skogressursene.....	16
Tilskudd til næringstiltak i skog.....	16
Markaforskriften	17
JORDBRUK	18
Produksjonstilskuddene.....	18
Erstatning ved klimabetinget avlingsskade	18
Velferdsordninger i landbruket	19
Ajourhold av markslag	19
Plantevernmiddelbevis.....	19
Økologisk dyrking.....	20
Areal- og kulturlandskapstilskudd	20
Veterinærvaktordning for Nye Stor-Oslo	20
KLIMA -, MILJØ- OG KULTURMINNEFORVALTNING	21
Tiltaksstrategiene og organisering	22
Tilskudd til miljøtiltak i skog, NMSK	22
Spesielle miljøtiltak i jordbruket, SMIL	22

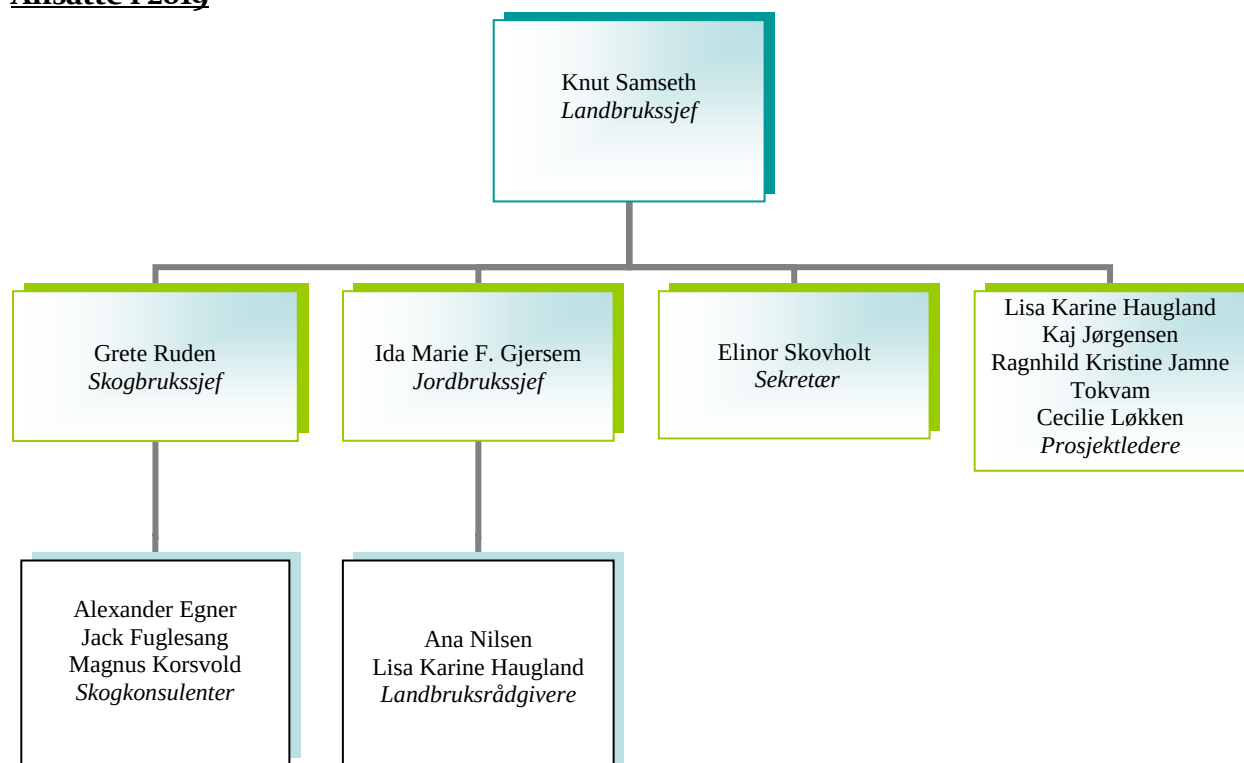
Kulturlandskapsprisen 2019	24
Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL)	24
Regionalt miljøprogram (RMP)	26
Vannkvalitet.....	26
Miljø- og kulturminneregistreringer	26
Klima og skog.....	27
Klima og jord	27
Informasjonsarbeid	27
<i>NÆRINGSUTVIKLING</i>	28
Innovasjon Norges BU-pris for Oslo.....	28
Innovasjon-Norge søknader	28
Husdyrkonsesjon	28
<i>PROSJEKTER</i>	29
Skogkultur - ungskogpleie	29
Forvaltning av Skulerud skog, Lørenskog.....	29
Vilt- og fiskeforvaltning i Lørenskog	30
Oppfølging av dyrevelferdsplanen i Skedsmo.....	31
Forvaltningsplan for Sørkedalen	31
Kystgeita i Oslo – Næringsutvikling	32
Fangdamprosjekter – Nittedal og Lørenskog.....	33
Ravineplan for Skedsmo.....	34
Jordsmonn i plan- og bygningslovsaker.....	34
<i>VEDLEGG – STATISTIKK</i>	35
Skogbruksstatistikk.....	35
Jordbruksstatistikk	36

Regionkontor landbruk 2019, *RKL*, som utgjorde landbrukskontorene i kommunene Lørenskog, Nittedal, Oslo, Rælingen og Skedsmo, ble fra 31.12.19 lagt ned som interkommunalt samarbeid for fem kommuner. Årsmeldingen presenterer derfor arbeid inklusive prosjektarbeid, som ble gjort i hele regionkontorets virkeområde, men statistikk for landbruket er kun for trekommunesamarbeidet som fra 2020 er Lørenskog, Oslo og Rælingen. Den kommunale veterinære vaktadministrasjon for kliniske oppgaver ble besørget fra kontoret. Vaktområdet Nye-Stor-Oslo gjelder også Asker og Bærum.

Samrådsgruppaa for kontoret har vært et forum med representanter fra kommunene som har fulgt økonomi og faglige problemstillinger.

Kontoret hadde 5,1 årsverk og var samlokalisert med prosjektleder for vannområde Leira-Nitelva, Line Gustavsen. Prosjektansatte har håndtert Jordsmonn og plan- og bygningsloven, Skogkultur, Kystgeit og næringsutvikling, Forvaltningsplan for Sørkedalen utvalgte kulturlandskap, Organisering av skjøtsels- og kystgeitarbeid i Sørkedalen, fangdamprosjekter i Lørenskog og Nittedal, og Dyrevelferdsplan (Skedsmo).

Ansatte i 2019

Samrådsgruppaa for kontoret har vært et forum med representanter fra kommunene som har fulgt økonomi og faglige problemstillinger. De har hatt 5 møter i 2019 og følgende har vært representert:

- Rakel Rauntun (Lørenskog)
- Kristin Hurthi, Inge Bjur Halvorsen og Sissel Pettersen (Nittedal)
- Lise Jørstad (Oslo)
- John Hage (Rælingen)
- Thor Sandness (Skedsmo)

"ÅRET SOM HAR GÅTT"

For the times they are a-changing, «for tida e' ikke den samme», synger en Bob Dylan i en kampsang. Og heldigvis, mennesketanker byttes ut og landbruket blir mer forstått. Jordvern er blitt lov å si – det er bærekraftig tankegang, og matproduksjon er beredskap. Nå kan vi si at alle våre kommuner har jordvern i sine overordna planer og landbruksplaner. Det står nå i fire kommune-faglige planer at det skal tas vare på jordsmonn i reguleringsplaner gjennom erstatningsarealer.

Landbrukskontoret har siste år hatt en prosjektleder til å jobbe med jordvern i plan- og bygningslovssaker. Alle kommunene med sine planfaglige kontor deltok sammen med landbrukskontoret for å etablere rutiner og kartredskap for jordvern når jorda må bygges ned.

Og hvorfor gjøre dette prosjektet; **det tar to tusen år å danne 10 cm jord**. Norge har lite areal å dyrke og de beste arealene ligger rundt tettstedene.

Landbrukskontoret er kommunens lokale kompetansesenter for landbruk. I 2019 var bemanningen på 5,1 årsverk pluss fire personer i prosjektengasjementer (Oppfølging av dyrevelferdsplanen – Skedsmo, Kystgeit til Oslo, Fangdam – Nittedal og Lørenskog, Skogkultur - Ungskogpleie, Jordsmonn i plan- og bygningslovssaker, Forvaltningsplan Sørkedalen utvalgte kulturlandskap).

Lørenskog og Karin og Trond Reierstad fikk årets kulturlandskapspris. I et området hvor høy produksjon og mye friluftsliv skjer, er det spesielt viktig at et aktivt og levende kulturlandskap ses. Dette gir mye glede for turgåere, men det er et kostbart og tidkrevende arbeid å gjøre. Det krever kvalitet i gjerdehold og omtanke for dyra sent og tidlig. Vandrepremien Snidel og 10.000 kr ble tildelt de verdige vinnerne.

I Oslo overrakte Innovasjon Norge Bygdeutviklingsprisen 2019 til Bondens Marked Oslo. De driver et utstrakt arbeid, på flere utsalgssteder i Oslo. Bondens marked Oslo har siden 2003 drevet handel med varer hvor produsentene selv står ved salgsstedet.

Etter tørkesommeren 2018 var det stor spenning knyttet til været inn mot vekstsesongen 2019. Etter tørre og fine forhold for våronn i april ble det et langt avbrekk med mye regn, og det var ikke mulig å komme ut på jorden igjen før i juni. Det var relativt gode vekstforhold videre gjennom vekstsesongen med gode avlingsnivåer for både korn og gras. Det var noe utfordringer med regn og dårlig vær under innhøstingen av korn, men avlingen kom i hus, og det var ingen søknader om erstatning for avlingssvikt etter vekstsesongen.

I 2019 skulle gårdbrukerne forholde seg til nytt regionalt miljøprogram (RMP) utarbeidet av Fylkesmannen i Oslo og Viken. Det var nye ordninger innenfor tiltak for bedre vannmiljø, skjøtsel av kulturlandskap og ivaretagelse av biologisk mangfold. Blant de nye tiltakene var soner for pollinerende insekter, hvor gårdbruker sår frø for vekster som blomstrer gjennom hele vekstsesongen.

I 2019 var det totalt 16 innvilgede SMIL-søknader fra fem kommuner, hvorav fem søknader fra våre tre kommuner. Gjennom felles tiltaksstrategier for landbruket var alle kommunenes SMILmidler lagt sammen til fordeling. For de tre kommunene var det 1 søknad til forurensningstiltak og 4 søknader til kulturlandskapstiltak. Det ble innvilget kr. 1 582 400,- SMIL-tilskudd til fem kommuner, med

kr 565 400 til våre tre kommuner. Dreneringspotten for 2019 ble kr. 738 263,-, hvorav kr 20 000 ble omsøkt fra våre tre kommuner.

Det ble i 2019 avvirket totalt 39 272 m³ tømmer innenfor regionen. Dette er en nedgang fra 2018, og ca. 5 000 m³ under gjennomsnittet de 5 foregående årene. Det ble utført ungskogpleie på 732 daa ungskog i 2019. Dette er en nedgang fra året før, og fremdeles er nivået for lavt i forhold til der vi bør være. Størrelsen på arealet det ble utført hogst på for 10 – 15 år siden tilsier at nivået for ungskogpleie burde ligge mye høyere. Det er derfor fortsatt et stort behov for økt satsing på ungskogpleie. I 2019 ble eget skogkulturprosjekt avsluttet, og aktiviteten falt 72 %. Tilskuddssatsen for ungskogpleie i barskogbestand ligger for tiden på 40 %, og har vært stabil de siste årene. Tilgjengelige tilskuddsmidler ble ikke brukt opp i 2019.

Landbrukskontoret nytter en informasjonsstrategi gjennom utsending av infoskriv og sms til aktive gårdbrukere og andre mottakere. Hjemmesiden brukes aktivt til å informere om aktuelle søknadsfrister og aktiviteter som foregår både i regi av landbrukskontoret og aktører innenfor landbruksnæringen. Infoskrivet ble i 2019 sendt ut 4 ganger både til aktive jord- og skogbrukere, grunneiere og andre mottakere.

Vi takker eierkommunene for samarbeidet i 2019.

*Knut Samseth
Landbrukssjef*

HOVEDTALL

Tabell 1: Hovedaktiviteter i regionen i 2019. Tallene i parentes er for 2018.

		LØREN -SKOG	OSLO	RÆLINGEN	SUM
Landbruk	Jord daa ¹	5 938	9 726	6 306	21 970
	Prod. skog daa ¹	45 874	266 534	41 661	354 069
	Totalt daa Landbruksareal ¹	51 812	276 260	47 967	376 039
	Annet markslag daa ¹	7 747	64 665	18 358	90 770
	Bebyggelse/samferdsel daa ¹	10 986	113 154	5 356	129 496
	Kommuner totalt areal daa ¹	70 545	454 079	71 681	596 305
	Eierenheter jord og/eller skogbruk ²	80	150	73	303
Jord	Driftsenheter jordbruk ³	21 (22)	26 (27)	17 (17)	64 (66)
	Melkeprodusenter	1 (1)	2 (2)	4 (4)	7 (7)
Skog	Tilskudd til skogkultur	4	2	3	9
	Tilskudd til veibygging og hestedrift	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
	Hogstmeldinger	14 (15)	53 (73)	10 (7)	77 (95)
Sosial	Avløser sykdom og fritid	7 (8)	7 (8)	11 (10)	25 (26)
	Tidligpensjonsordning	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Miljø	SMIL forurensning	1 (4)	0 (0)	0 (6)	1 (10)
	SMIL Kulturlandskapstiltak	0 (1)	1 (2)	3 (4)	4 (7)
	Regionalt miljøprogram	8 (8)	16 (15)	13 (13)	37 (36)
	Autorisasjonsbevis for bruk av plantevernmidler	2 (2)	11 (15)	0 (3)	13 (20)

1. Arealene basert på Arealbarometer AR5, 2019 (<https://arealbarometer.nibio.no/nb>)
2. Data fra SSB basert på landbruksregisteret 2018, landbrukseiendommer som har minst 5 daa jordbruksareal og/eller minst 25 daa produktivt skogareal. (<https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/statistikker/laeiby>)
3. Kun bruk som søkte om produksjonstillegg i 2019

ØKONOMI - uttredelesesprotokoll

2019 var siste driftsår for samarbeidet mellom fem kommuner. Dette betyr at fond og avsetninger til fond 2019 blir fordelt på fem kommuner. Gjennom en uttredelesesprotokoll vil økonomi bli sluttført med enighet i løpet av 2020. Det skilles mellom fond avsatt særskilt fra hver enkelt kommune og fond som er akkumulert av tidligere års drift, «Udisponert».

Tabell 2: Oversikt over status på fond 1.1.2020 av femkommunesamarbeidet.

Type	Konto	Kr
Landbrukskontoret prosjektmidler – ansvar 55060*	25115900	-605.101,12
Prosjekt 5915 – Fangdam / Nittedal miljøtiltak	25115901	- 203.080,00
Udisponert Landbrukskontoret – ansvar 55060	25615900	- 2.378.318,46

**sum av flere prosjekt fra enkeltkommuner*

Uttredelesesprotokollen gir opplysning om hvor mye den enkelte kommune får av fordelingen av udisponert midler, en fordeling etter samme nøkkel som kommunenes andel er betalt inn til RKL (de siste fem år). Før dette vil det bli avsatt midler til avslutning og skanning av arkiv for RKL, stipulert til 1.1 mill. kr.

I tillegg til ordinær jord- og skogbruksforvaltning, har driften av RKL hatt prosjekt og andre betalte oppdrag for stat og kommune. Prosjekt som «Forvaltningsplan for Sørkedalen utvalgte kulturlandskap», «Kystgeita til Oslo», «Dyrevelferdsplanen for Skedsmo», og kommunale bilaterale avtaler gir stor aktivitet i løpet av året. RKL administrerer veterinærvaktordningen for 7 kommuner (inkl Bærum og Asker). Viltforvaltning og kommuneskogforvaltning i noen kommuner er viktige bidrag.

Det er avsatt midler på egne bundne konti. Det er bundet til fysiske miljøtiltak (Nittedal og i Lørenskog) og igangværende prosjekt (kystgeit). I tillegg er det restmidler av tidligere avsluttede prosjekt (bl.a. områdetiltaksprosjektene ble sluttutbetalt i 2004). I sum er dette prosjektmidler tilsvarende kr 808 180. Det ble brukt kr 61 644 i 2019, men avsatt kr 32 016 som gir nettoforbruk på kr 29 628.

Landbrukslover og plan- og bygningslov, og LNF-forum

Landbrukskontoret utfører sine lovoppgaver med bakgrunn i delegeringsvedtak fra hver enkelt kommune til landbrukssjefen. Kommunenes delegerte myndighet gjelder blant annet **jord-, skog-, konsesjons-, odels-, forpaktnings- og forurensningsloven** (jordbruksdelen av forskriftene). Landbrukskontoret lager saksframlegg innenfor disse lovene eller gir uttalelser til øvrige saker som en intern høringsinstans i kommunen. Sistnevnte gjelder spesielt i forbindelse med byggesaker og reguleringsplansaker.

Rammene som ligger til grunn for sakshåndtering ved landbrukskontoret er kommunenes kommuneplaner. Alle kommuner har en fullført saksbehandling etter jordlov og etter plan- og bygningslov der det er påkrevet vedtak etter begge lovverk.

Konsesjonssøknadene i 2019 har blitt vurdert i forhold til at prisene på gårdsbruk i området fortsatt følger statlig landbrukspolitikken vedtatt i Stortinget. En endring i konsesjonsloven i 2017 har gjort at rene skogeiendommer ikke skal prisvurderes i konsesjonssøknaden. Søkere kan ha vansker med kompetansekravet i loven. Konsesjonssøkere kan få konsesjon med vilkår om personlig kompetanseheving via kurs på landbruksskole eller praksis dersom det er påkrevet. De aller fleste sakene har personlig boplikt.

«**Plan- og bygningsloven og Landbruk Pluss**», veileder for saksbehandling av saker i LNF-område, ble i 2017 avløst av veilederen «**Gården som ressurs**» fra Kommunal og moderniseringsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet. Veilederen drøfter kommunal saksbehandling av tiltak i og i forbindelse med landbruk, og stedbunden næring. Etablering av tilleggsnæringer i liten målestokk, er ment skal stå i en særstilling. Den nye veilederen forteller om hvordan kommunen kan bruke kommuneplanens arealbeskrivelse og planbestemmelse til å angi ulike typer sakers saksbehandling. I noen saker blir det jordlovsbehandling ved omdisponering av jord.

Estetiske vurderinger om utvikling av hus på tun, nye eller bruksendring av eksisterende hus, er viktig ut fra det landskap som tiltaket plasseres i. Det legges også vekt på å framelske bruken av gamle bygg.

Landbrukskontoret har i løpet av året gitt uttalelser til reguleringsplaner i eller inntil LNF-områder. Uttalelsene tar opp emner som boforhold, og muligheten for å drive jord- og skogbruk i fremtiden inntil planområdets avgrensning. Det er en utfordring å få prioritert ressurser ved kontoret som kan følge opp den store mengden planer det er innenfor våre kommuner.

De betydelige utbyggingsprosjektene i Oslo og omegn gir stor pågang på masser til LNF-områder. Samtidig er jordbruksarealene ressurser for matproduksjon eller grusuttak.

Akershus fylkeskommunen vedtok i 2016 en regional plan for masseforvaltning i Akershus med retningslinjer for arealplaner i kommunene. Retningslinjene ber kommunene sette av arealer i sine arealplaner som skal ta imot masse.

RKL bruker mye ressurser på massehåndteringssaker og mange grunneiere kommer innom for å diskutere deres mulighet, så også i 2019. Flere entreprenørfirma har en portefølje av kommuner de kan fylle i. Landbrukskontoret avklarer sluttgodkjenning av fyllingene slik at jorda oppå fyllingene kan brukes som dyrkningsmedium.

LNF-forum er et faglig samhandlingssted for miljø-, plan-, bygnings-, kultur- og landbruksfaglig kompetanse. I hver av de fire kommunene på Romerike skjer det en koordinering av plan- og bygningslovssaker. Det har vært to til fire møter i hver av kommunene i 2019. For Oslo er LNF-forum et faglig møtested for Byantikvaren, Bymiljøetaten og Kulturetaten for landbruk, om skjøtselsoppgaver og og prosjekterrelaterte oppgaver i kommunen, både på kommunal og privat grunn. Landbrukskontoret har hatt særskilte møter med Plan- og bygningsetaten (PBE) hvor prosjektet Jordsmonn og plan- og bygningslovssaker har vært tema, eller på møter hvor tiltakshaver innen landbruk har hatt forhåndskonferanse med PBE.

Kommuneplan og landbruksplan i Lørenskog

Lørenskog kommune har i kommuneplanen fastholdt sin fortetningspolitikk og har ikke ønsket utbygging i LNF-områder. En effektiv bruk av arealer avsatt til bolig skal sørge for vern av resterende jordbruksareal. Planen ble vedtatt den 11.02.15.

Temaplan landbruk for Lørenskog kommune 2017 – 2028 ble vedtatt i kommunestyret i november 2017. Dokumentet består av en plandel og en handlingsdel. Landbruksplanen er et kommunalt dokument for ønsket utvikling for kommunen i ulike fagområder overfor landbruket. Planen inneholder kommunens viktigste satsningsområder og utfordringer for landbruket. Økt matproduksjon er et særlig viktig satsingsområde i Lørenskog. Klimaendringene og miljøutfordringene øver et press mot landbruksdrifta i Lørenskog, og skogbruket har en viktig rolle både for friluftslivet, byggebransjen og karbonregnskapet. Temaplan landbruk synliggjør også samhandlingen mellom landbruket og andre samfunnsinteresser som næring, helse, utdanning og friluftsliv.

Også for Lørenskog ble jordsmonnprosjektet viktig. Kommunen viste tidlig interesse for erstatningsarealproblematikken ved å bringe dette som argument ved nyregulering av arealer. Interessen ble fulgt opp med aktiv deltakelse med å få på plass kart som forslag til erstatningsareal i kommunen. Til slutt ble rapporten fra jordsmonnprosjektet lagt fram for planutvalget i kommunen som en orienteringssak. Kartet forblir som et internt arbeidsdokument.

Et større arbeid hvor jordsmonn er vektlagt spesielt er reguleringsplan for gang- og sykkelvei inn til Losby. Ved den valgte traseen vil det gå med ikke ubetydelig mengder jord og den politiske bestillingen til arbeidet har vært å redusere skaden størst mulig.

Vurdering av gang- og sykkeltrasé i kulturlandskap ved Rud og Hauger i Lørenskog, foto: Ida Frantzen Gjersem, RKL

Planområder i Oslo

Oslo har over en årrekke arbeidet med en gjennomgang av kultur- og landskapsverdier i Sørkedalen.

I 2008 vedtok bystyret at byrådet skulle legge fram en skjøtselsplan for ivaretagelse av kulturlandskapet i Sørkedalen (Sørkedalen – evaluering av bebyggelse og vurdering av verneverdier). Skjøtselsplan for Sørkedalen med tilhørende dokument ble ferdigstilt i 2015. I 2020 laget landbrukskontoret en forvaltningsplan for området på oppdrag fra Fylkesmannen. Bogstad gård sine 1700 dekar ble fredet i 2015 av Riksantikvaren. Sørkedalen ligger innenfor markalovens virkeområde

Kommuneplanen ble vedtatt i 2015. Aktivitetssone i bynær del av Marka er nytt element i planen. Byrådet ønsker ikke aktivitetssoner og disse vil bli fjernet ved revidering av kommuneplanen. Den nye bydelen Gjersrud/Stensrud innebærer stort tap av matjord og RKL har uttrykt bekymring for etterbruken av dette.

Jordmonnprosjekt etter plan- og bygningsloven ble gjennomført i 2019 med Oslo som deltaker. Første rekke har det vært å kartlegge mulige erstatningsarealer i Oslo. I de øvrige kommunene i samarbeidet har det også vært laget rutiner for hvordan jordsmonnet skal håndteres i plan- og bygningslovsaker. For Oslo ble det gjort innspill til planprogrammet i kommuneplanarbeidet at jordsmonn skal ivaretas. Dette ble ivaretatt av byrådsavdeling for miljø og samferdsel i skriv til plan- og bygningsetaten.

Kommuneplan og landbruksplan i Rælingen

Rælingen vedtok sin kommuneplan i 2015. Langsiktige grenser for landbruket ble videreført i den nye arealplanen. Disse grensene har markert ønsket utvikling for tre tettsteder på lang sikt. Grønn strek, som er en del av kommunens langsiktige utbyggingsgrense og de arealstrategiske retningslinjene, er ikke juridisk bindende. Grønn strek har derimot sterk forankring i kommunens arealstrategiske retningslinjer og vises på plankartet som en stiplet

grønn informasjonslinje. I flere av delområdene er utbyggingen styrt mot skogområde framfor jordbruksareal.

Kommunedelplan Landbruk ble vedtatt i 2016 sammen med en tiltaksplan. Landbruksplanen er et kommunalt dokument for ønsket utvikling for kommunen i ulike fagområder overfor landbruket. I tiltaksplanen er det derfor ansvarsområder lagt til helse, utbyggingstjeneste mfl. Viktige tema er økt matproduksjon, økt næringsutvikling innenfor landbruket, kulturlandskap og kulturminner, klima, energi og forurensning og friluftsliv og folkehelse.

Nordre Øyern og Lecafabrikken i bakgrunnet, foto Knut Samseth, RKL.

Jordsmonnprosjekt var viktigste tiltak fra landbruksplanen i 2019. Rælingens godt innarbeidede involveringssystem ved reguleringplanarbeid var utgangspunktet for at jordsmonnprosjektet kunne ta form.

Rælingen landbruksnemnd har hatt tre møter i 2019, og 19 saker ble behandlet. Nemnda er representert av: Marit Selman (leder), Lars Peder Jahr (nestleder), Ole Jakob Holt, Sigbjørn Lia og Lene Skovholt. Sekretær er Knut Samseth, landbrukssjef.

Lecafabrikkens etablering i Rælingen på 70-tallet medførte vedtak og vilkår som skulle gjennomføres først når aktiviteten rundt anlegget tok slutt eller når vedtakets tidsavgrensning tilsa det. Dette har vært et sluttarbeid RKL har ledet eller har pushet i flere år. 2018 var året da landbruksnemnda endelig fikk håndtere delesaker etter jordlova hvor arealer skulle selges til naboer i fire parseller. Det har i 2019 har vært en pushing på ny fra RKL for å få Leca til å gjøre klar kjøpekontrakter og konsesjonssaker, uten å lykkes med det. Lecas omorganisering kan ha noe av skylden for denne sendrektigheten.

Markaloven

Formålet med markaloven er å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Bygge- og anleggstiltak er derfor forbudt i Marka. Loven omfatter ikke skogsdrift, og landbrukstiltak er unntatt fra byggeforbudet. Det skal allikevel søkes om landbrukstiltak i Marka, for at kommunen skal kunne fastsette om tiltaket faktisk er et landbrukstiltak.

Det har i 2020 vært en avklaring etter loven om hall for høyproduksjon i kombinasjon med sesongbegrenset ridning skulle tillates innenfor definisjonen av landbrukstiltak i loven. Saken gikk som klagesak til Fylkesmannen da PBE i Oslo kommune ikke selv så saken som landbruk. RKL har i uttalelse til saken uttrykt at tiltaket måtte ses som landbruk.

Etablering av ridestier er til nå forstått som reguleringsplanpliktig. De store planomkostningene dette arbeidet har, har ført til at det ikke jobbes lenger med ridestier innenfor Marka. Ridning på stier i Marka kan føre til slitasjeskader.

RKL mottar kopi av alle markalovsaker. Det blir gitt uttalelse eller vedtak etter landbrukslovgivningen til saker som vedrører landbruk.

Beredskapsplan for landbruk

BEREDSKAPSPLAN FOR LANDBRUK i kommunene Lørenskog, Nittedal, Oslo, Rælingen og Skedsmo

KRISER I LANDBRUKSOMRÅDER,
OG
REGIONKONTOR LANDBRUK SIN ROLLE I KOMMUNENE

En digital beredskapsplan med Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse), basert på Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskaps (DSB) verktøy CIM, ble utarbeidet i 2014. Beredskapsplanen beskriver uønskede, ekstraordinære hendelser i landbruket, og hendelser der landbruk blir spesielt skadelidende. Planen gir en instruks for hvordan kommunene skal håndtere disse, ved hjelp av Regionkontor landbruk. Det er behov for revidering etter tørkeår og skogbrannfare, og år med klimabetingede avlingsskader.

Beredskapsansvarlige i hver kommune samt Beredskapssetaten i Oslo er kontaktpunkt mellom RKL og kommunen. Planen er innarbeidet i administrasjonens øvrige beredskapsplaner, og vedlikeholdes årlig.

Landbruksmeldingen

Nåværende stortingsmelding (2016 – 2017) Endringen og utvikling - En fremtidsrettet jordbruksproduksjon, viderefører de fire overordnende mål i landbrukspolitikken, som den forrige landbruksmeldingen Meld. St. 9 (2011-2012) Landbruks- og matpolitikken Velkommen til bords:

- Matsikkerhet
- Landbruk over hele landet
- Økt verdiskaping
- Bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser

Landbruksmeldingen Meld. St. 11 (2016-2017) legger vekt på behovet om økt matproduksjon i tråd med befolkningsveksten. Stortinget vedtok i 2017 (Innst. 251 S) en videreføring av produksjonsmålet og mener at det må bli en økt selvforsyning i landet. Meldingen tar opp forhold i hele verdikjeden for norsk jordbruk: En effektiv næring som leverer det forbrukerne etterspør, og som tar inn over seg et stadig mer krevende internasjonalt marked.

Meld. St. 11

(2016–2017)

Melding til Stortinget

Endring og utvikling

En fremtidsrettet jordbruksproduksjon

mat. Dette krever differensierte virkemidler som er tilpasset de ulike forutsetninger i de forskjellige deler av landet.

Innstillingen 251 S presiserer at de fire overordnede målene for landbrukspolitikken videreføres, men at målet om matsikkerhet skal omfatte både matsikkerhet og beredskap.

I innstillingen 251 S, vedtatt av Stortinget i april 2017, understrekes at jordbrukets viktigste oppgave er å produsere mat. Norske bønder produserer trygg mat av høy kvalitet, og at både dyre- og plantehelsen er god. Samtidig registreres at norsk jordbruk har utfordringer, for eksempel med å opprettholde bruken av jordbruksarealet og beiteressursene, sikre rekruttering til næring og opprettholde de marginale jordbruksområdene. Jordbruket bidrar til viktige fellesgoder, som for eksempel åpne kulturlandskap, trygg mat, matvareberedskap og bosetting i hele landet i tillegg til å produsere mat. De fleste av fellesgodene er unike for landbruket, og produksjonen skjer samtidig med produksjonen av ordinære landbruksvarer og -tjenester. Videre påpekes det i innstillingen at jordbruket er en langsiktig næring som krever forutsigbare rammevilkår. Norsk landbruk er mangfoldig med variert bruksstruktur, topografi og klima som skal ivareta en rekke ulike mål ut over det å produsere

Skogsbilvei i Nittedal, foto: Grete Ruden, RKL

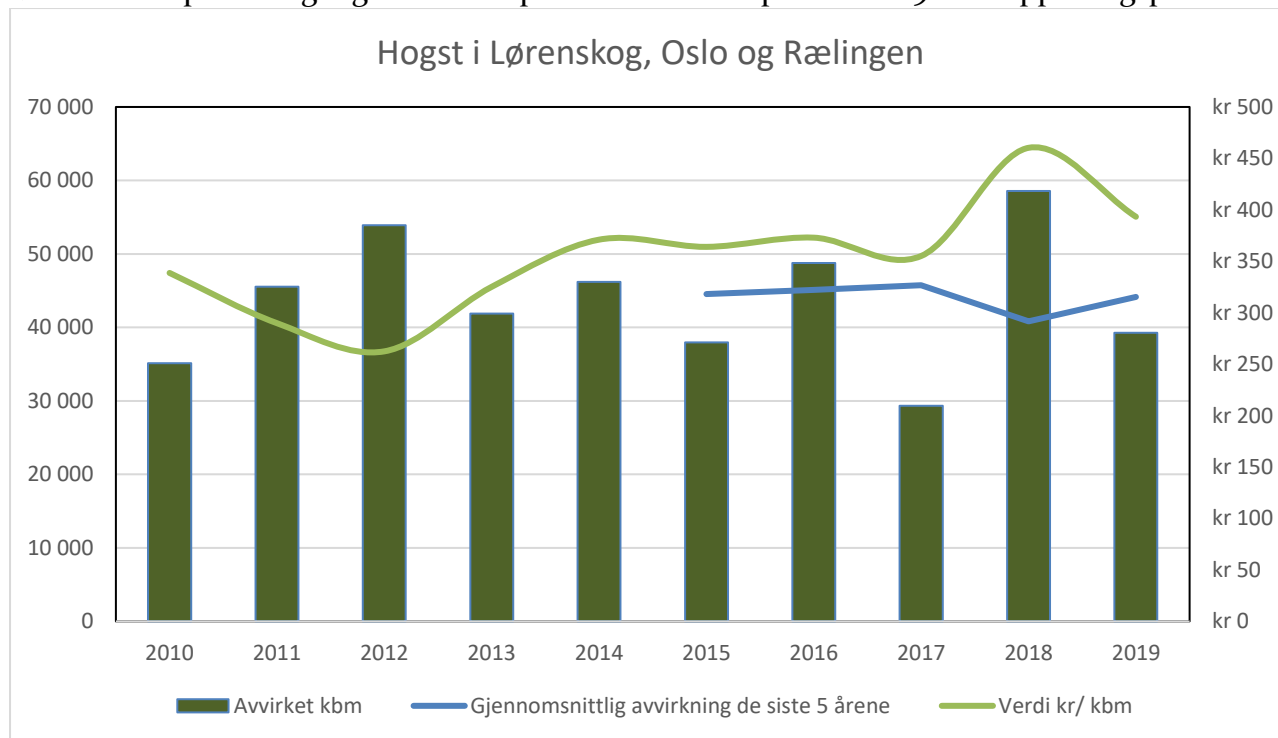
Landbrukskontoret er delegert ansvar for saksbehandling og tilsyn etter skogbrukslova med tilhørende forskrifter. Kontoret har videre forvaltet de løpende oppgavene med hensyn til skogfond og tilskuddsordninger. Forvaltning etter markaforskriften (Forskrift om skogsdrift, Oslo mfl.), bl.a. søknader om hogst og veibygging, er en av oppgavene som krever stor oppmerksomhet. Noen enkeltsaker er vanskelige og krever mye arbeid.

I det daglige ytes det også service overfor brukere som har skogbruksfaglige spørsmål; evt. spørsmål om eiendomsgrenser, ønske om kart etc. I tillegg utfører kontoret flere årlige overvåknings- og kontrolloppgaver i regi av bl.a. fylkesmannen, Skogfrøverket og SSB. Landbrukskontoret blir ofte involvert i prosjekter i andre offentlige etater eller skogeierforening, som viser til innhenting av statistikk eller arealopplysninger i kommunen.

Skogressursene

Hogstkvantumet var på ca. 39 272 m³ i 2019 og utgjør en bruttoverdi i overkant av 15 mill. kr. Dette er en nedgang fra 2018, og ca. 5 000 m³ under gjennomsnittet de 5 foregående årene. Tømmerprisene har falt siden første kvartal i 2019.

Det ble i 2019 satt ut ca. 80 000 planter i regionen, som er en økning på hele 15 000 fra året før. Planteaktiviteten er tett knyttet opp mot skogeieres foryngelsesplikt, og sier derfor mer om avvirkningsnivået i de tre foregående år enn om investeringsviljen blant skogeiere det året det plantes. Det var også i 2019 økt tilskudd til suppleringsplanting, pga tørkesommeren i 2018 som førte til stor planteavgang. Over halvparten av utsatte planter 2019 var suppleringsplanter.

Anslaget gir imidlertid ikke et fullgodt bilde av situasjonen, ettersom ikke all planteaktivitet innrapporteres gjennom skogfondssystemet. Det er derfor rimelig å anta at det reelle planteantallet er noe høyere. Skogeier er gjennom skogbruksloven forpliktet til å forynge skogen etter hogst. I vår region gjøres dette i de fleste tilfeller gjennom planting. Landbrukskontoret utfører årlig kontroll med at foryngelsesplikten overholdes.

Tilskudd til næringstiltak i skog

Forvaltningen bygger på Landbrukets tiltaksstrategier som gjelder for alle de 3 kommunene som kontoret forvalter (se nærmere om tiltaksstrategiene under kapittelet om miljø- og kulturminneforvaltning).

Tilskuddssatsen for ungskogpleie i bartrebestand var i 2019 på 40 %. Det ble totalt utbetalt 87 684 kr til dette formålet i 2019, som er en klar nedgang fra tidligere år.

I 2019 kom det inn ingen søknader om tilbakebetaling fra skogfondet til skogsbilvei (vedlikehold, opprusting og etablering). Det er fylkesmannen som har vedtaksmyndighet for å tildele tilskudd til nybygging og ombygging av skogsbilveier, men fra 2020 er det kommunene som overtar denne myndigheten.

Markaforskriften

Markaforskriften (av skogloven 1987) skal sikre at utøvelse av skogbruk i Marka bidrar til å bevare og utvikle områdets kvaliteter knyttet til friluftsliv, naturmiljø, landskap, kulturminner og vannforsyning. Markaforskriften har regler for de fleste vanlige skogbrukstiltak, men fokus er i stor grad rettet mot foryngelseshogst og veibygging pga. meldeplikt på slike tiltak. Saksbehandling fordrer nær kontakt med skognæring, miljø- og kulturminneinteresser.

Det er i 2019 behandlet totalt 77 søknader om hogst i Marka etter markaforskriften. Alle hogstmeldinger er administrativt behandlet. Gjennomsnittlig flatestørrelse lå i 2019 på 17 daa. Maksimal tillatte størrelse på flatene er 30 daa innenfor Marka.

Hogstbefaring i Rælingen. foto: Grete Ruden, RKL

JORDBRUK

Regionkontor landbruk forvalter en rekke økonomiske ordninger som er hjemlet i jordloven. Jordbruksavtalen er hvert år sentral i å sikre ulike mål i landbrukspolitikken. Den viktigste og største økonomiske ordningen er produksjonstilskudd for areal og dyrehold. Det er også andre tilskuddsordninger for miljøtiltak og kulturlandskapspleie.

Produksjonstilskuddene

Det er registreringsdatoer 1. mars og 1. oktober for produksjonstilskudd i jordbruket og avløsertilskudd til ferie og fritid. De 64 søknadene om produksjonstilskudd i 2019 gir kr 9,8 millioner. i inntekter til landbruket i våre tre kommuner.

Sauer på beite i Rælingen, foto: Ida Frantzen Gjersem, RKL

Kontoret går igjennom og kontrollerer den enkelte søknad, og godkjenner for utbetaling. Ca. 10 % av søkerne blir trukket ut til risikobasert kontroll, hvor det enten blir dokumentkontroll eller besøk i felten der dyretall, arealbruk, gjødselplan og sprøytejournal blir kontrollert. Ved manglende eller mangelfull gjødslingsplan eller sprøytejournal foretas en reduksjon i tilskuddet. Landbrukskontoret foretok i 2019 trekk i tilskudd for 1 foretak som ikke hadde godkjent gjødslingsplan.

Erstatning ved klimabetinget avlingsskade

I våronna 2019 var det viktig å utnytte periodene med gode forhold tidlig i april. I løpet av april og de første dagene av mai fikk de fleste kjørt ferdig våronna. For de som fortsatt ikke var ferdig ble mai en måned med mye regn og det var ikke mulig å komme ut på jorden igjen under gode forhold før i juni. Det var ellers gode vekstforhold og innhøstingsforhold i vårt område i 2019, og det var ingen søknader om erstatning for avlingssvikt etter vekstsesongen. Landbrukskontoret hadde likevel en del arbeid med erstatningssaker i 2019, siden den vanskelige driftssesongen i 2018 medførte rekordmange søknader. Flere av søknadene fra 2018 kunne først behandles ferdig i 2019 når all avling fra fjoråret var levert og beregnet. Erstatning kan gis for svikt i avlingsmengde på mer enn 30 % av gjennomsnittsnittsavling når avlingssvikten skyldes klimabetinget avlingsskade.

Velferdsordninger i landbruket

Landbrukskontoret forvalter tre ordninger. To av ordningene, avløserhjelp til ferie og fritid og avløserhjelp i forbindelse med sykdom og svangerskap, er i hovedsak benyttet av husdyrprodusenter. Også planteprodusenter kan søke tilskudd til avløsning med sykdom dersom de rammes av sykdom under onnearbeidet. En tredje ordning er tidligpensjon for landbruket, dette er en ordning for brukere over 62 år, som skal bidra til å lette og fremskynde generasjonsoverganger i næringa.

Det var totalt 23 søknader om avløserhjelp til ferie og fritid i 2019. For refusjon av avløserutgifter ved sykdom var det totalt 2 søknader i 2019. Det var ingen søknader om tidligpensjon for landbruket i 2019.

Ajourhold av markslag

I 2019 har det ikke foregått periodisk ajourhold for våre kommuner, men det var løpende ajourhold av markslag i alle kommuner. Landbrukskontoret vurderer arealer med behov for ajourhold ut fra flyfoto og drar ved behov også ut på befaring av arealene. Markslagskart legges til grunn for innsending av oppdaterte arealtall til landbruksregisteret, og brukes som grunnlag for beregning av arealtilskudd i produksjonstilskuddssøknader.

Befaring av beitearealer ved Sandungen i Nordmarka, foto: Ida Frantzen Gjersem, RKL

Plantevernmiddebevis

Kontoret er eksamensansvarlig for godkjenningsordningen for bruk av plantevernmidler i regionen. Det ble i 2019 avholdt en eksamen på Natur videregående skole i Oslo. Det ble gjennomført 15 eksamener innenfor plantevernautorisasjon. Det ble utstedt 13 autorisasjoner innenfor våre kommuner.

Økologisk dyrking

Arealer i økologisk planteproduksjon utgjorde 15 % av totalt jordbruksareal i 2019 i snitt for de tre kommunene. Rælingen og Oslo kommune har høyest andel areal omlagt til økologisk. Endringene i økologisk areal i Rælingen fra 2018 til 2019 knytter seg til jordbruksarealer på våtmarksområdene på Årnestangen, driften av disse arealene endrer seg fra år til år ut fra vannstand og flom i Øyeren.

Tabell 2: Oversikt over økologisk planteproduksjon i daa per kommune for 2019 (2018 tall i parentes)

	<i>LØR.</i>	<i>OSLO</i>	<i>RÆL.</i>	<i>SUM</i>
Totalt jordbruksareal i drift daa **	5 188 (5 129)	7 398 (7 243)	6 171 (6 142)	18 757 (18 514)
Totalt økologisk areal i drift daa**	0 (0)	1 662 (1 568)	1 194 (2 050)	2 856 (3 618)
% økologisk av totale jordbruksareal	0 % (0)	22,5 % (21,6)	19 % (33)	15,2 % (19,5)

**Kilde: Søknader om produksjonstilskudd 2019.

Areal- og kulturlandskapstilskudd

Areal- og kulturlandskapstilskuddene stiller miljøkrav som må overholdes for å motta produksjonstilskudd. Foretak som mottar produksjonstilskudd kan ikke foreta inngrep som er av negativ betydning for kulturlandskapet. Regelverk krever også at pløying nært vassdrag ikke skjer nærmere enn to meter. Det er ikke avdekket brudd på disse forholdene ved kontroller i 2019.

Veterinærvaktordning for Nye Stor-Oslo

Den kommunalt ledede veterinære vaktordning kom i stand i 2009. Dette er en ordning som Mattilsynet tidligere hadde hånd om. Skedsmo kommune var i 2019 vertskommune for et 7 kommune-samarbeid, "Nye Stor-Oslo" vaktområde. Disse kommunene var Lørenskog, Skedsmo, Rælingen, Oslo, Nittedal, Asker og Bærum. Skedsmo har avtale med Norges veterinærhøgskole (nå NMBU Veterinærhøgskolen) om vaktholdet. (En ny avtale ble signert i 2017 og varer i 2 år med opsjon for 2 år til). RKL har gjort det administrative arbeidet og møter i Kontaktutvalget. Grunnet kommunesammenslåing av Skedsmo, Sørumsand og Fet og usikkerhet rundt avgrensning av vaktområdet ble avtalen med NMBU sagt opp med virkning fra 1.1.2020. En ny anbudsrunde for veterinærvaktordning for Nye Stor-Oslo blir organisert i 2020 med Lørenskog kommune som vertskommune.

Små furutrær og suppleringsplanting som klimaarbeid for å binde CO₂ i Rælingen. Foto Grete Ruden, RKL

Landbrukskontoret har i jord- og skoglovssammenheng ansvar for samfunnets helhetsvurderinger av næringsinteresser og klima-, miljø- og kulturminneinteresser. Dette innebærer nært samarbeid med klima- og miljøvernansvarlige og kulturminneansvarlige i kommune, fylkesmann og fylkeskommune. Det er mange kvaliteter knyttet til miljø- og kulturminneinteresser innenfor våre landbruksarealer. Kontoret har således et stort ansvar for å ivareta samfunnsgoder knyttet til dette.

Tiltaksstrategiene for landbruket (jord- og skogbruk) vedtatt i kommunene og de kommunale landbruksplanene, er rådende for landbrukskontorets arbeid innenfor dette feltet. Klimarettet arbeid er imidlertid nyere enn gjeldende tiltaksstrategi. Fylkesmannens egne strategier på de samme områdene er også førende og gir kommunene å forvalte tilskuddsregimer i tillegg til de kommunale. For landskapsområder kalt utvalgt kulturlandskap er det egne statlige midler som også kommunene saksbehandler.

Arbeidet med miljø- og kulturminneforvaltning i skog er også særlig forankret i markaforskriften. Saksbehandling etter markaforskriften er nærmere omtalt i kapittel om skogforvaltning over.

Tiltaksstrategiene og organisering

Landbrukets tiltaksstrategier for kommunene legger grunnlag for tildeling av tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) og nærings- og miljøtilskudd i skogbruket (NMSK). De prioriteringene som brukes til tildelingen er gitt i vedtatte landbrukets tiltaksstrategier for planperiode (2013-2016). I tillegg til tilskuddsforvaltning deles det ut kulturlandskapspris.

De lokale midlene fordeles etter en saksbehandling og råd fra *Regionalt råd for næring, miljø og kultur i Landbruket* (RL-rådet). De som er med i denne gruppa er foruten landbrukssjef, jordbrukssjef og skogbrukssjef; en representant fra bondelagene i hver kommune, en fra småbrukerlagene i regionen og en representant fra hver av kommunene (medarbeidere med miljø-, plan-, landskap- eller kulturfaglig kompetanse).

I 2019 var disse med i gruppa:

- Johan Klever (Skedsmo bondelag)
- Kristoffer Øksne (Nittedal og Hakadal bondelag)
- Ole Haug (Lørenskog landbruksforening)
- Thomas Karstad (Rælingen landbrukslag)
- Kristin Nesmoen (Oslo og Aker bondelag)
- Tore Berger (Sørkedalen Bonde- og småbrukarlag)
- Jon Arild Huseby (Nedre Romerike skogeierlag)
- Guro Haug (Nittedal kommune)
- Hilde Johanne Mangerud (Skedsmo kommune)
- Rakel Rauntun (Lørenskog kommune)
- Jan Olav Nybo (Oslo kommune)
- Mari Ann Vinje (Rælingen kommune)

Tilskudd til miljøtiltak i skog, NMSK

Det kan søkes om tilskudd for tiltak i skog som er viktig for biologisk mangfold, friluftsliv, landskap og kulturminner. Dette er en ordning for å avhjelpe skogeiere som blir økonomisk berørt av å ivareta eller utvikle miljøverdier. Ordningen gir kommunen mulighet til midlertidig sikring av miljøverdier uten bruk av egne midler. Midlene inngår i kommunenes samlede tildeling av NMSK-midler, og er ikke øremerket til dette formålet. Det kan gis inntil 30% tilskudd ved avståelse av hogst, eller andre miljøhensyn, fortrinnsvis i viktige områder for biologisk mangfold. Det kan også gis inntil 100% tilskudd til å bevare eller videreutvikle viktige miljøverdier som er skjøtselsbetenget. Det er utarbeidet eget søknadsskjema for tilskuddsordningen. Det ble ikke søkt om midler til miljøtiltak i skog i 2019.

Spesielle miljøtiltak i jordbruket, SMIL

Dette er kommunale midler til miljøfremmende tiltak, som går utover det som kan forventes av normal jordbruksdrift. Søknadsfrist i 2019 var 15. mars.

Hydroteknisk tiltak, foto Ida Frantzen Gjersem RKL

alle kommunenes SMILmidler lagt sammen til fordeling. For de tre kommunene var det 1 søknad til forurensningstiltak og 4 søknader til kulturlandskapstiltak. Det ble innvilget kr. 1 582 400,- SMIL-tilskudd til fem kommuner, med kr 565 400 til våre tre kommuner. Dreneringspotten for 2019 ble kr. 738 263,-, hvorav kr 20 000 ble omsøkt fra våre tre kommuner.

Det kan søkes SMIL-tilskudd til:

1. Forurensningstiltak

- Utbedre hydrotekniske anlegg for å hindre erosjon
- Anlegging av fangdam for å rense/sedimentere avrenning fra jordbruksarealer

2. Kulturlandskapstiltak

- Etablere vegetasjonssone mot vassdrag
- Ivareta biologisk mangfold
- Holde gamle beiter åpne
- Tilgjengelighet – tilrettelegging for allmennheten
- Vern av kulturminner og kulturmiljøer/bygninger

Det kan også ytes tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter.

SMIL-potten for 2019 ble kr. 1 600 000,-.

I 2019 var det total 16 innvilgede SMIL-søknader fra fem kommuner, hvorav fem søknader fra våre tre kommuner. Gjennom felles tiltaksstrategier for landbruket var

Kulturlandskapsprisen 2019

Kulturlandskapsprisen for 2019 ble tildelt til Søndre Hauger gård i Lørenskog kommune.

Prisen består av 10.000 kr og en vandrepremie. Kulturlandskapsprisen ble utdelt av ordføreren i Lørenskog, Ragnhild Bergheim og landbrukssjefen Knut Samseth. Overrekkelsen av prisen foregikk på kommunestyremøte 19.06.2019. Dette var syvende året prisen ble delt ut.

Utdeling av kulturlandskapspris 2019 til Søndre Hauger gård. Foto: Ragnhild Tokvam, RKL

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL)

Satsingen Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL) er en oppfølging av nasjonale mål om å ivareta kulturlandskapet. Dette er et samarbeid og spleiselag mellom landbruksmyndigheter og miljømyndigheter.

Det er totalt 22 utvalgte områder fra hele landet og vårt område er representert med 2 områder i Oslo kommune, UKL -Nordmarksplassene og UKL-Sørkedalen. Regionkontor landbruk sitter i styret sammen med Byantikvaren, Fylkesmannen i Oslo og Viken og grunneiere fra begge områdene. Dette var siste år Fylkesmannen hadde ansvaret for forvaltning av UKL-ordningen, og fra 2020 blir den delegert til kommunen.

RKL tok en aktiv rolle i vurderingen av UKL-søknadene i 2019, som i etterkant ble brukt som grunnlag til vedtaksbrevene, sendt ut av Fylkesmannen. UKL-potten for 2019 for de 2 UKL-områdene i Oslo ble på kr. 1 200 490,-. RKL vurderte alle 14 innkommende søknader fra grunneiere i UKL-Nordmarksplassene og UKL-Sørkedalen.

Skjøtselstiltak i Sørkedalen – ny skjøtelsforening

Som en del av oppfølginga av skjøtelsplan for Sørkedalen (2015), bevilget Byråd for Miljø og Samferdsel i Oslo kr 55 000 kr i midler for støtte arbeidet. En gruppe grunneiere i dalen etablerte ved hjelp av prosjektleder Ragnhild Tokvam en skjøtelsforening for området. Gruppen kalt UKL Sørkedalen (utvalgt kulturlandskap) ble registrert i Brønnøysundregisteret og fikk med disse midlene delfinansiering til å kjøpe redskap til bruk for skjøtsel. Prosjektleders arbeid ble finansiert av RKL av tidligere års finansiering avsatt på fond.

Foreningens formål er å bevare Sørkedalens levende kulturlandskap gjennom skjøtsel av kulturlandskap og ivaretagelse av kulturminner. Foreningen vil samarbeide med myndigheter, grunneier og drivere av landbrukseiendommer. Den kan på vegne av alle grunneiere søke om midler til felles tiltak, kjøpe og drifte utstyr til felleskapet og planlegge felles tiltak i henholdt til forvaltningsplanen for UKL-Sørkedalen.

Kystgeit – tilrettelegging for skjøtsel i Oslo

Et treårig prosjekt er igangsatt hvor kystgeit og kulturlandskapet i Oslo er satt på dagsorden. Det skal stimulere til at kulturlandskapet skal holdes åpent samtidig som at en truet husdyrrase blir ivaretatt i Oslo. Desember 2016 ankom 23 friske geiter til Bogstad. Prosjektet fortsetter i ett år til med tanke på skjøtsel og næringsutvikling i Oslo. Landbrukskontoret som er prosjekteier, gjennomfører prosjektet i samarbeid med Bymiljøetaten Bogstad gård.

Nye gjerder til kystgeita på Bogstad, foto Knut Samseth, RKL

Prosjektet Kystgeita i Oslo fikk i 2019 kr 40 000 i støtte fra Byråd for Miljø og Samferdsel i Oslo kommune. Midlene var øremerket til gjerder, informasjon- og markedsføringstiltak overfor grunneiere/bønder i Sørkedalen.

Regionalt miljøprogram (RMP)

Dette er en tilskuddsordning, hvor statlige midler for Oslo og Akershus blir fordelt av Fylkesmannen i Oslo og Akershus til gjennomføring av tiltak for å redusere forurensning og fremme verdiene i kulturlandskapet. Regionalt miljøprogram er vedtatt for en 4-års periode 2019-2022.

Tiltakene som inngår gjelder to hovedgrupper

1. Forurensning med tilskudd til endra jordarbeiding, vegetasjonssoner, gras på erosjonsutsatt areal, fangvekster med mer.
2. Kulturlandskap med tilskudd til skjøtsel av beiteareal, kulturminner, slått av artsrik eng med mer.

Totalt 36 gårdbrukere søkte om tilskudd til forurensningstiltak og kulturlandskapstiltak. Tiltakene gir en betydelig reduksjon i avrenning av jord og næringsstoffer til vassdragene, og bidrar til å holde kulturlandskapet i god hevd. Oversikt over oppslutningen om RMP i 2019 er presentert i tabell 5.

Tabell 3: Oversikt over oppslutning om RMP i forhold til produksjonstilskuddssøknadene (PT) fra 2019.

	<i>LØRENSKOG</i>	<i>OSLO</i>	<i>RÆLINGEN</i>
Oppslutning (Antall RMP/PT søknader)	38 % (8/21)	61 % (16/26)	76 % (13/17)
Oppslutning: Prosentdel av kornareal med redusert/utsatt jordarbeiding	7 %	47 %	14 %

Vannkvalitet

RKL deltar i arbeidet med å bedre vannkvaliteten i vann- og vassdrag innenfor vårt distrikt. EUs vanndirektiv har som målsetting at alle vassdrag innen 2021 skal ha god økologisk og kjemisk status. RKL har vært representert i temagruppe landbruk for vannområde Leira-Nitelva, temagruppe landbruk i vannområde Øyeren, samt i administrativ prosjektgruppe for vannområde Oslo. I Oslo deltar RKL i tillegg i drikkevannsforum, med spesielt fokus på Maridalen og landbruket der.

Miljø- og kulturminneregistreringer

Det er registrert viktige områder for biologisk mangfold i kommunene. Data for Lørenskog, Oslo, Rælingen, Skedsmo og Nittedal foreligger i den nasjonale naturbasen. Det foreligger viltregistreringer i alle kommunene.

Det foreligger også områdevis kulturminneregistreringer i skog. Dataene er overbragt kommunene og finnes også i Riksantikvarens innsynsløsning på nett.

Klima og skog

Skogen er viktig for klimaregnskapet for Norge, og bidrar til å binde karbon i levende biomasse og i jordsmonnet. Skog i vekst har potensiale til å binde mye CO₂. Nasjonalt bevilges det tilskudd til tiltak i skogbruket for å øke karbonfangsten, som tilskudd til tettere utgangstetthet ved nyplanting og suppleringsplanting, og gjødsling i skog.

Totalt for de tre kommunene var det 9 søknader om tilskudd til tettere planting og supplering i 2019, og det ble totalt godskrevet 182 488 kr i tilskudd. Det meste gikk til suppleringsplanting, og dette skyldes høy mortalitet i plantefelt etter tørkesommeren 2018. Det ble ikke utført gjødsling i skog i 2019 for de tre kommunene.

Klima og jord

Dette er kommunale midler til drenering av jordbruksjord for å fremme økt matproduksjon og redusere faren for erosjon av matjord. Tilskuddssatsene er fastsatt av Landbruks- og matdepartementet. Dreneringspotten for 2019 ble kr. 738 263,-. Landbrukskontoret mottok 3 søknader om drenering og det ble total innvilget kr. 86 000,-, som tilsvarer 43 daa drenert jordbruksareal.

Informasjonsarbeid

Kontoret sendte i 2019 ut fire infoskriv til grunneiere og bønder i regionen med informasjon om blant annet lovverk, tilskuddsordninger til miljø og produksjon og prosjekter ved Regionkontor landbruk. Det ble gjennom året sendt ut sms med informasjon om aktuelle tilskuddsordninger og søknadsfrister. En annen kanal for å formidle informasjon er hjemmesiden, som ble brukt aktivt til nyheter og informasjon.

NÆRINGSUTVIKLING

Landbrukskontoret driver på generell basis veiledning til brukere som ønsker å etablere ny produksjon eller virksomhet på sine gårder. RKL er førstelinjekontor for søknader til Innovasjon Norge (IN) for bygdeutviklingsmidler, BU-midler.

Innovasjon Norges BU-pris for Oslo

Ved en tilstelning i Oslo Rådhus med varaordfører Kamzy Gunaratnam som vertskap, fikk Bondens marked Oslo utdelt prisen Bygdeutviklingsprisen for Oslo og 2019 av Innovasjon Norge. De driver et utstrakt arbeid, på flere utsalgssteder i Oslo. Bondens marked Oslo har siden 2003 drevet handel med varer hvor produsentene selv står ved salgsstedet. Styreleder Anne Karin Bøhn mottok prisen på vegne av laget. I tillegg til priskomiteen deltok representanter fra Fylkesmannen og landbrukskontoret.

Bondens marked Oslo driver utvalg på flere steder i Oslo. De har også besøksrunde i StorOsloregionen.

Varaordfører Kamzy gratulerer prisvinner Bondens marked Oslo og Anne Karin Bøhn for velfortjent pris 2019..

Innovasjon-Norge søknader

Det kom ikke noen nye søknader til Innovasjon Norge i 2019 blant de tre kommunene innenfor tradisjonelt landbruk. Slik var det for tilleggsnæringer også.

Det er vist interesse for vertikalt urbant landbruk. De regionale retningslinjene for Oslo og Viken har løftet næringsutvikling innen urbant landbruk som prioritert tiltak. Regionalt næringsprogram gjelder for perioden 2019-2022.

Husdyrkonsesjon

Konsesjonsloven for husdyrhold legger premissene for størrelsen av hvert enkelt bruks kraftforbaserte husdyrhold, for eksempel svine- og eggproduksjon. Det har ikke vært noen søknader i 2019.

PROSJEKTER

Skogkultur - ungskogpleie

RKL har hatt flere tidligere vellykkede skogkulturprosjekter, blant annet i 2009 og 2014. Et nytt prosjekt startet opp i 2018, og ble avsluttet i 2019. Prosjektet innebar som tidligere oppsøkende virksomhet rettet mot skogeiere med lav aktivitet innenfor ungskogpleie, for at nivået for skogkultur innenfor region skulle opprettholdes på et akseptabelt nivå. Prosjektet ble utført i Lørenskog, Nittedal, Rælingen og Skedsmo.

Prosjektet var et samarbeid mellom skogandelslaget Viken Skog SA, der prosjektarbeider Kaj Jørgensen ble engasjert for RKL. En stor del av prosjektet gikk også ut på å kartlegge hvor og for hvilke skogeiere behovet var størst. Utvalgsriterier som liten skogkulturaktivitet de siste 5 – 10 årene, stort behov for ungskogpleie ifølge skogbruksplanene, og skogeiere med høy saldo på skogfondskontoen ble brukt i kartleggingen.

Resultatet av prosjektet bærer preg av at prosjektet ble avsluttet i 2019. Aktiviteten i Lørenskog og Rælingen økte med hele 172 % i 2018 sammenlignet med gjennomsnittlig aktivitet de siste 5 årene, med totalt 575 daa utført ungskogpleie. I 2019 sank aktiviteten, og utført ungskogpleie var kun på 72 % av det nivået som var de siste 5 årene, med 250 daa utført ungskogpleie. Dette prosjektet, som tidligere prosjekter, viser at oppsøkende virksomhet er et bra virkemiddel for økt utførsel av ungskogpleie. Skogeiere må derfor bli snakket til og møtt direkte for at viktigheten av skogskjøtsel skal bli tydeliggjort..

Forvaltning av Skulerud skog, Lørenskog

LJFF disponerte i 2019 fellingsretten på ett rådyr i Skulerud skog, men det ble ikke felt noe dyr. Det var planlagt utført hogst på Skulerud vinteren 2018/ 2019, men driften ble utsatt pga. tekniske problemer hos skogsentreprenørene. Hogsten ble derfor planlagt utført vinteren 2019/2020, fordi hogsten krever vinterforhold. Hogsten startet sent i november 2019, og er forventet avsluttet i februar/ mars 2020. I desember var det noe greie vinterforhold, og det ble i hovedsak utført skjermstillingshogst før årsskiftet. En fullstendig oppsummering av hogsten kommer i neste årsmelding 2020.

Lukka hogst i Skulerud skog, foto: Magnus Korsvold, RKL

Vilt- og fiskeforvaltning i Lørenskog

Regionkontor Landbruk har ansvaret for forvaltningsoppgaver innen vilt- og fisk i Lørenskog kommune. Saker som inngår i oppgavene er godkjenning av vald og bestandsplaner, utstede fellingstillatelser for elg og rådyr, administrativ forvaltning av gjess (eggpunktering/skadefelling av Kanadagås), tildeling av driftstilskudd til fiskeformål, ajourføring av opplysninger i hjorteviltregisteret mv. Kontoret svarer samtidig ut henvendelser fra innbyggerne omkring utfordringer med vilt som rådyr, grevling og fugler i hagene. Det er klima-, økologi- og samferdselsutvalget (KØS) som er den politiske forankringen av vilt- og fiskesaker i Lørenskog.

Regionkontor Landbruk har også kontakten opp mot viltoppsynet i Lørenskog. Viltoppsynet består av 3 personer, som i tillegg til å drive viltoppsyn (tilsyn skogbrann, båndtvang, motorferdsel mv.) reiser ut på påkjørt og skadet vilt i kommunen. Viltoppsynet gjennomfører samtidig det praktiske omkring punktering av egg fra Kanadagås i Lørenskog.

Regionkontor Landbruk har også overtatt ansvaret for motorferdsel i utmark og vassdrag i Lørenskog kommune. I 2019 ble det ingen søknader om motorferdsel i utmark Lørenskog kommune.

Oppfølging av dyrevelferdsplanen i Skedsmo

Dyrevelferdsplan for Skedsmo ble vedtatt høsten 2018. Arbeid med oppfølging av planen fortsatte inn i 2019. Det ble arbeidet med oppfølging av foreslåtte tiltak, herunder forslag om å etablere et hjelpesenter for hjemløse dyr hvor Regionkontor landbruk kartla aktuelle lokaler for dette formålet.

Forvaltningsplan for Sørkedalen

I 2019 fikk RKL et bestillingsoppdrag fra Fylkesmannen om å utarbeide en forvaltningsplan for UKL-Sørkedalen. Prosjektleder Ragnhild Tokvam laget planen i nær dialog med oppdragsgiver og foreninger i Sørkedalen. Etter en rekke høringsinnspill ferdigstilte Ana Nilsen den for UKL-styret i høsten 2019.

Med i gruppen bak planen var Fylkesmannen, Oslo kommune ved BYA og RKL og grunneierrepresentanter som Sigmund Kjelsaas, Marit Bjørnholt, Lars Kauserud, Trond Pinsli, Tore Berger og Inge G. Kristoffersen. Visjonen for planen er: «Sørkedalen skal opprettholdes som en aktiv jord- og skogbruksbygd med et levende lokalsamfunn som bevarer det kulturlandskapet som særpreger dalen».

Det ble utarbeidet mål og strategier tiltak.

Hovedmålene er:

- 1) Det skal være attraktivt og lønnsomt å drive gård i Sørkedalen.
- 2) De kulturhistoriske verdiene skal vedlikeholdes og synliggjøres.
- 3) Det åpne kulturlandskapet i Sørkedalen skal gjenopprettes og opprettholdes.
- 4) Kulturlandskapets store naturverdier skal ivaretas.
- 5) Landbruket og kulturverdiene i området skal synliggjøres.

Kystgeita i Oslo – Næringsutvikling

Utprøving av geitekjøtt fra Oslo, foto Knut Samseth, RKL

Prosjektet «Kystgeita i Oslo» finansiert av Fylkesmannen, ble i 2019 avsluttet med delprosjektet med næringsutvikling som tema. Hovedprosjektets intensjon har vært å stimulere til innsats slik at kulturlandskapet holdes åpent samtidig som at en truet husdyrrase blir ivaretatt i Oslo. Bønders satsing på dette er avhengig av at økonomien er god nok for det. Næringsutvikling innebærer at markedet kjenner produktet godt.

Sentralt for prosjektet var å få demonstrert for produsentene og for brukerne av kjøttet hvilke kvaliteter

det har. Prosjektleder Ragnhild Tokvam og siden Lisa Karine Haugland la vekt på at matbransjen med kokker og matjournalister skulle få inngående kunnskap ved en demonstrasjon av kjøttet.

REN MAT

Artikler

Oppskrifter

Økoguide

Magasinet

Butikk

Abonnement

REPORTASJER INTERVJUER RÅVARER HELSE MENINGER

11.12.2019

Oslos nye geiteflokk

Da det bevaringsverdige kulturlandskapet i Sørkedalen var i ferd med å gro igjen, ble utrydningstruede landskapspleiere fra Stadlandet hyret inn til storbymarka. Kystgeita bor på Bogstad gård, og snart skal den også flytte ut på øyene.

Den yngste kystgeitbukken på Bogstad gård heter Knut. Bukken er oppkalt etter landbrukssjefen i Oslo, Knut Samseth, som tok grep i Oslomarka.

– Vi så at marka grodde igjen flere steder og det var en mangel på beitedyr, særlig i Sørkedalen. Det var behov for å skaffe et større beitegrunnlag i Oslo, og en skjøtselplan, sier landbrukssjefen.

Prosjektet fikk bl.a. en flott presentasjon i matbladet «Ren Mat».

I desember fikk bymiljøetaten og Bogstad slaktet 2 års kastret geit. Dermed kunne lunsjarrangementet «Smak av kystgeit» på Mathallen i Oslo kunne finne sted. Kokker fra Kulinarisk Akademi fikk frie tøyler til å servere smaksprøver på det første Oslo-produserte kystgeitkjøttet denne formiddagen. Det ble servert seks spennende retter med hovedfokus på kjøttets kvaliteter og muligheter, og ulike stykningsdeler av dyret ble presentert på forskjellige måter. Knut Samseth og Lisa Karine Haugland ved Regionkontor landbruk fortalte om historien om prosjektet Kystgeita i Oslo, og formidler på Bogstad gård Jonas Løvaas Gjerstad fortalte om kystgeitas historie og egenskaper.

Desember 2016 ankom 23 friske geiter til Bogstad. Landbrukskontoret som er prosjekteier, gjennomfører prosjektet i samarbeid med Bymiljøetaten Bogstad gård.

Fangdamprosjekter – Nittedal og Lørenskog

I 2019 jobbet RKL med å legge til rette for to fangdammer, en ved Ahus på Lørenskog, og en på Ramstad gård i Nittedal. Plasseringen av fangdammen på eiendommen til Ahus medførte mer administrativt arbeid. RKL i samarbeid med jurist fra Lørenskog kommune utarbeidet en avtale om rett til å etablere fangdam på eiendom til Ahus, mellom Lørenskog kommune og Ahus. Etter flere runder med innspill fra begge parter ble avtalen ferdigstilt. Det gjenstår at avtalen godkjennes i neste styremøte for Ahus og det er planlagt signering av avtalen i begynnelsen av

*Fangdammen i Østbybekken i Lørenskog gjør et godt arbeid for å rense tilførsler av jordbruksrelaterte stoffer til Losbyelva.
Foto: Lisa Karine Haugland, Regionkontor landbruk*

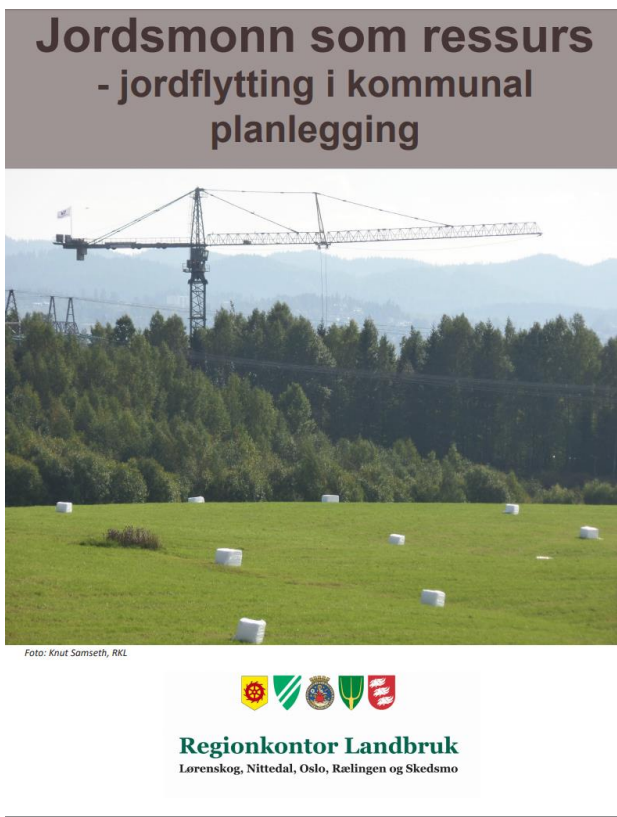
2020. RKL engasjerte Atle Haug fra NIBIO til å lage prosjekteringstegninger og disse ble levert av konsulenten i 2019. RKL følger opp saken i 2020.

Fangdammen i Nittedal krevde en del avklaringer internt i kommunen på grunn av at anlegget ble planlagt plassert i en ravine. Avklaringene dreide seg bl.a. om at tiltaket er søknadspliktig og om det kreves dispensasjon fra kommuneplanens hensynsone naturtype. RKL hadde flere møter med byggesaksavdelingen, miljøvernrådsgiver og planavdelingen i Nittedal kommune og deltok på en forhåndskonferanse med grunneier, entreprenør og Nittedal kommune. Kommunen krevde ytterlig utredning om tiltaket kunne eventuelt utløse kvikkleireskred. RKL bestilte geotekniker som utarbeidet geoteknisk rapport og konkluderte med at plasseringen av fangdammen ikke vil utløse fare for kvikkleira. NIBIO har i sin rapport i 2015 vurdert at fangdammen på Ramstad ikke vil ha negative konsekvenser på det biologiske mangfoldet. Med disse rapportene i ryggen, hjalp RKL grunneieren til å lage en komplett søknad om dispensasjon fra kommuneplanen i Nittedal. Saken ble sendt på høring høsten 2019 og ved slutten av året fikk RKL vite at NVE ble negativ innstilt til tiltaket pga landskapsvern. Saken følges videre opp av Nittedal kommune og landbrukskontoret på Gran.

Ravineplan for Skedsmo

RKL ble representert både i arbeidsgruppa og styringsgruppa i prosjektet «Plan for vern av raviner i Skedsmo kommune». RKLs rollen i dette prosjektet var å synliggjøre at det er viktig at bonden kan fortsette å bruke ravinene som beiter for all slags beitedyr og at planen ikke forhindrer landbruksrelatert tiltak og fremtidig utvikling på gårdene. Planen var på offentlig høring våren 2019 og i den forbindelse ble det arrangert et åpent møte med grunneier i mars 2019, med RKL til stedet. Saken følges opp av Lillestrøm kommune.

Jordsmonn i plan- og bygningslovsaker

I 2019 var Lisa Karine Haugland prosjektleder ved Regionkontor landbruk for prosjektet Jordsmonn i plan- og bygningslovsaker. Målet med prosjektet var å komme fram til gode rutiner for å ivareta jordsmonnet i tilfeller hvor planprosesser i kommunen åpner for omdisponering av matjord.

Prosjektet hadde en tverrfaglig sammensatt prosjektgruppe med fagpersoner fra plan- og byggesak, miljø, landbruk og geodata. Prosjektet har resultert i en rapport med anbefalt rutine og veiledning for utarbeidelse av jordflyttingsplan.

Det ble utledet temakart basert på NIBIOs jordsmonnsdata som viser mulige arealer som potensielt kan egne seg for oppdyrking, jordflytting eller jordforbedring. Arbeidet er videre fulgt opp i kommunene, som har tilpasset egne veiledere for jordflytting i plan- og bygningslovsaker.

Prosjektet hadde som avslutning et dagsseminar med inviterte innledere. Stor oppslutning gjorde at det ble flyttet til Lillestrøm kulturhus. Innledere var hentet fra varaordfører Rælingen, Tønsberg kommune om erstatningsareal, Nibio om global og nasjonal situasjon for jordvern og klima, organisasjonen Spire om jordliv i jordsmonnet, i tillegg til framleggelsen av egen prosjektrapport.

Skogbruksstatistikk

Tabell 4: Skogbruksstatistikk, avvirkning, skogfond, skogkultur, tilskudd

Tabell 4: Skogforaksstatistik, avvirkning, skogfond, skogkultur, tilskudd									
		Rælingen		Lørenskog		Oslo		Sum	
Avvirkning		2019							
Avvirket m3		4 290		4 309		30 673		39 272	
Bruttoverdi kr		kr	1 697 826	kr	1 903 071	kr	13 748 175	kr	15 446 173
Skogfond									
Saldo pr 01.01.2019		kr	871 662	kr	1 117 902	kr	8 436 171	kr	10 425 735
Endring		kr	187 739	-kr	38 063	kr	1 604 603	kr	1 754 279
Saldo pr 31.12.2019		kr	1 059 401	kr	1 079 839	kr	10 040 774	kr	12 180 014
Skogkultur, investeringer									
Nyplanting		3 000		14 880		15 264		33 144	
Supplering stk		900		16 800		29 700		47 400	
Sum plantet stk		3 900		31 680		44 964		80 544	
Ungskogpleie daa		113		137		482		732	
Ungskogpleie kr		kr	55 765	kr	65 450	kr	227 990	kr	349 205
Ungskogpleie tilskudd		kr	15 906	kr	26 180	kr	45 598	kr	87 684

Tabell 5: Oversikt over hogstmeldinger i marka

		<i>Rælingen</i>		<i>Lørenskog</i>		<i>Oslo</i>		<i>SUM</i>	
Antall flater			10		14		53		77
Daa godkjent hogd			156		216		1 008		2 345
Gjennomsnittlig flatestørrelse			16		15		19		17
Prosentfordeling hogst									
Flate			81		97		87		
Frøtre			0		0		1		
Skjerm			0		0		5		
Kant			0		0		0		
Småflate			19		3		0		
Gjennomhogst			0		0		7		

Jordbruksstatistikk

Tabell 6: Antall mottatte søknader og bevilget tilskudd

	<i>Lørenskog</i>	<i>Oslo</i>	<i>Rælingen</i>	<i>SUM</i>
Produksjonstilskudd				
Søknader	21	26	17	64
Tilskudd	2 993 430	2 899 296	3 971 291	9 864 017
Refusjon utgifter til avløser, ferie og fritid:				
Søknader	6	7	10	23
Refusjonsbeløp	397 055	218 838	499 878	1 115 771
Refusjon av avløserutgifter ved sykdom etc				
Søknader	1	0	1	2
Tilskudd	42 471	0	72 584	115 055
SMIL - Fangdammer, bygnings- og hydrotekniske miljøtiltak				
Søknader	1	0	0	1
Tilskudd	58 200	0	0	58 200
SMIL - Kulturlandskapsmidler og biologisk mangfold				
Søknader	0	1	3	4
Tilskudd	0	73 500	433 700	507 200
SMIL – Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter				
Søknader	0	0	0	0
Tilskudd	0	0	0	0
Dreneringstilskudd :				
Søknader	0	1	0	1
Tilskudd	0	20 000	0	20 000
RMP – Tilskudd til kulturlandskapstiltak				
Søknader	4	16	10	20
Tilskudd	22 700	213 350	213 650	449 700
RMP – Tilskudd til forurensningstiltak				
Søknader	8	10	12	20
Tilskudd	193 810	191 795	312 291	697 896
SUM TILSKUDD	3 707 666	3 616 779	5 503 394	12 827 839

Tabell 7: Antall eksamener og autorisasjoner plantevernautorisasjonsordningen

	<i>Lørenskog</i>	<i>Oslo</i>	<i>Rælingen</i>	<i>Sum</i>
Autorisasjoner	2	11	0	13
Eksamener	0	12	0	12